

5. münchenki dani uređenja zemljišta i ruralnog razvoja 2003. »Od neograničene prenamjene zemljišta k održivom korištenju zemljišta u ruralnom prostoru: razvoj sela i komasacije u znaku potrošnje zemljišta i uništavanja resursa«

München, Njemačka, 17. i 18. ožujka 2003.

1. Mjesto i svrha 5. münchenkih dana

Tehničko sveučilište u Münchenu (*Technische Universität München*), u suradnji sa Savezno-zemaljskom radnom zajednicom za ruralni razvoj (*Bund-Länder-Arbeitsgemeinschaft Landentwicklung*), organiziralo je znanstveni simpozij, odnosno 5. münchenke dane uređenja zemljišta i ruralnog razvoja 2003. na temu »Od neograničene prenamjene zemljišta k održivom korištenju zemljišta u ruralnom prostoru: razvoj sela i komasacije u znaku potrošnje zemljišta i uništavanja resursa« (*5. Münchner Tage der Bodenordnung und Landentwicklung 2003 »Vom unbremsten Flächenverbrauch zur nachhaltigen Landnutzung im ländlichen Raum – Dorf- und Flurentwicklung im Zeichen von Bodenverbrauch und Ressourcengefährdung«*). Skup je održan 17. i 18. ožujka 2003. godine u organizaciji Instituta za geodeziju, GIS (geografski informacijski sustav) i upravljanje zemljištem Tehničkog sveučilišta u Münchenu. U radu je sudjelovalo oko 240 predstavnika različitih struka iz nekoliko zemalja.

Riječ je o jednom u nizu svakogodišnjih, sada već tradicionalnih, tematski profiliranih i kritički koncipiranih skupova u organizaciji Katedre za uređenje zemljišta i ruralni razvoj (*Lehrstuhl für Bodenordnung und Landentwicklung*) Instituta za geodeziju, GIS i upravljanje zemljištem Tehničkog sveučilišta u Münchenu. Prethodio mu je Simpozij »Razvoj ruralnog prostora: zajednički oblikovati budućnost« (4. do 6. svibnja 1999.), potom 2. münchenki dani »Obnova sela pred novim izazocima« (10. i 11. travnja 2000.), 3. münchenki dani »Domaćinsko gospodarenje zemljištem: izazovi održivom urbanom i ruralnom razvoju« (10. i 11. ožujka 2001.) te 4. münchenki dani »Od zaštite biotopa do cjelovitog upravljanja resursima: novi izazovi regionalnom razvoju u Saveznoj Republici Njemačkoj« (18. i 19. ožujka 2002.). Sve smo ove skupove ranije prikazali u časopisu *Sociologija sela*.

I 5. münchenke dane vrhunski je pripremio i vodio sveučilišni prof. dr. ing. Holger Magel, predstojnik Katedre za uređenje zemljišta i ruralni razvoj i ravnatelj

Instituta za geodeziju, GIS i upravljanje zemljištem Tehničkog sveučilišta u Münchenu, te predsjednik Bavarske akademije ruralnog prostora i Međunarodne federacije geodeta (*International Federation of Surveyors*), a ranije je obnašao i dužnost voditelja Bavarske uprave za ruralni razvoj u Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva Slobodne Države Bavarske. Pod njegovim su se vodstvom za govornicom izmjenjivali njemački političari, znanstvenici iz njemačkih i austrijskih instituta, stručnjaci iz različitih uprava i stručnjaci iz prakse, razmatrajući temu skupa sa znanstvenog, praktičnog i upravnog stajališta te iz prizme relevantnih nadležnosti. Taj se pristup i ovom prigodom pokazao plodnim.

2. Tijek i sadržaj skupa

Skup se, izuzmemo li otvorenje i zaključni dio, odvijao u sadržajno strukturiranima četirima cjelinama: (a) »Napomene o korištenju zemljišta: nastaviti ili promijeniti smjer?«; (b) »Najvažnija stvar, izgraditi? Razvoj naselja danas i sutra«; (c) »Tko je odgovoran za održivo korištenje zemaljskog prostora i razvitak krajobrazza (*nachhaltige Landnutzung und Landschaftsentwicklung*)«; (d) »Održivost u ruralnom razvoju (*Landentwicklung – zemaljski razvoj*) ili – trend k(a) jednostavnosti (postupka): jednostavno, ali i ispravno«.

Prvi dio (a gotovo i cijeli drugi dio) bio je rezerviran za političare. Pripomene o zadržavanju ili promjeni pravca korištenja zemljišta, odnosno smjernice za unapređenje zemljišne politike izložio je Hubert Weinzierl, predsjednik Njemačkog ringa za zaštitu prirode (»Poslije Johannesburga – što sada? Konsekvence svjetskog vrha u Johannesburgu«), a zatim su uvode izgovorili dr. Günther Beckstein, bavarski ministar unutarnjih poslova i prof. dr. Michael Krautzberger, voditelj Upravnog odjela za graditeljstvo i urbanizam bavarskog Ministarstva unutarnjih poslova. Valja naglasiti da je G. Beckstein u svom izlaganju »Održivi razvoj naselja: zapovijed trenutka« izrazio spremnost za provođenje aktivnije i djelotvornije zemljišne politike u svrhu održivog razvoja, dok M. Krautzberger drži kako budućnost nacionalne strategije za održive planove, gradnju, proizvodnju i korištenje ovisi i o poštivanju svjetskih smjernica i preporuka iz Rio de Janeira, Istambula i Johannesburga, tj. provođenje zemljišne politike prelazi nacionalne okvire i ima bitnu ulogu u europskim i svjetskim planovima održivog razvoja (istup pod naslovom: »Buduće nacionalne strategije planiranja, gradnje, proizvodnje i korištenja«). O razvoju naselja danas i sutra, i to o znakovito oblikovanoj temi »'Zaustavljena Njemačka' – bez infrastrukture nema održivog razvoja«, uvodničari su bili Gerhard Hess, glavni poslovni voditelj Bavarskog saveza građevinske industrije, prof. dr. Herbert Kallmayer i dr. ing. Peter Jahnke iz bavarskog Ministarstva unutarnjih poslova, te Michael Duhnkrack iz bavarskog Ministarstva za ruralni razvoj i pitanja okoliša. H. Kallmayer (inače aktivan član Hrvatsko-bavarske stalne komisije), raspravljajući o temi »Upravljanje zemljišnim resursima, unutarnji razvoj, zaštita zemljišta, ekološka obnova itd.: jesu li to pravi odgovori na prekid prenamjene zemljišta?«, također se zalagao za djelotvorniji pristup rješavanju problema prenamjene zemljišta. P. Jahnke se osvrnuo na prirast, opadanje i prestarjelost

stanovništva (*Zuwachs, Abnahme, Überalterung*), kao kritične čimbenike za seoske općine. U nastavku su o novom putu u obnovi sela i razvitku sela (*Neue Wege in der Dorferneuerungen und Dorfentwicklung*) uvodno raspravljali prof. dr. ing. Theo Kötter (Sveučilište u Bonnu) sa znanstvenog motrišta, dr. Harald Hoppe (Ministarstvo poljoprivrede, zaštite okoliša i prostornog uređenja Brandenburga) sa stajališta prakse, te prof. Matthias Reichenbach-Klinke (Tehničko sveučilište München) s gledišta pravne i tehničke regulative.

I preostale dvije sadržajne cjeline raspravljene su u svojevrsnoj konfrontaciji. Uvođe o poticajima politike i strategije za održivi krajolik i korištenje ruralnog prostora sa stajališta zaštite prirode i poljoprivrede – propitujući je li ekologija put spašenja, te potrebu nove odgovornosti, održali su prof. dr. Hubert Weiger (Nürnberg), Richard Eisenried (München), prof. dr. Hand Schön (Freising-Weihenstephan), Josef Riegler (Beč), Wolfgang Reimer (Bonn) i prof. Fritz Auweck (Weihenstephan). Naposljetku, održivost u ruralnom razvitku, i to zemaljski razvoj kao (još jedan) atraktivan partner za funkcionalno održivu komunu, bio je predmetom raščlambe Manfreda Buchte (Mainz) i dr. Uwe Brandla (Abesberg), dok su problem je li zemaljski razvoj na putu k održivom upravljanju zemljištem samo utopija ili vizija, uvodno situirali prof. dr. ing. Joachim Thomas (Recklinghausen) i Wolfgang-Günther Ewald (München).

Na 5. Münchenskim danima istaknuto je da uporaba zemljišta zahtijeva visoku civilizacijsku razinu – kvalitetnu zemljišnu politiku te jasne ciljeve i vizije razvoja. Kratkoročno se ne može očekivati veliko i naglo smanjenje prenamjene zemljišta (u Bavarskoj se dnevno prenamjenjuje 2,8 ha površine), ali je nužno pažljivo i racionalno postupati s prenamjenom zemljišta. Ovaj je bio simpozij posvećen korištenju zemljišta jer je upravo zemljište važan prirodni resurs koji ima značajnu ulogu u planiranju i postizanju održivog razvoja. I u Njemačkoj su političari i znanstvenici svjesni da često dolazi do neracionalnog korištenja zemljišta.

Jedna skupina stručnjaka u seminaru držala je da rješenje za boljim korištenjem zemljišta treba tražiti u novom sustavu instrumenata za upravljanje zemljištem, dok je druga smatrala da je za bolje upravljanje zemljištem potrebno poboljšati suradnju među resorima koji se bave sektorskim planiranjem i korištenjem zemljišta.

Ključne poante 5. Münchenskih dana mogu se sumirati u nekoliko natuknica:

1. uz prenamjenu zemljišta uvijek se vezuje i pitanje vlasništva, što nalaže tiješnu suradnju naročito između planera, geodeta i pravnika;
2. u gospodarenju zemljištem, a time i u prenamjeni zemljišta, veliku odgovornost ima lokalna zajednica, kao prvi korisnik prostora;
3. kako se korištenjem zemljišta mijenja krajobraz određenog područja, prenamjena zemljišta ima vrlo važnu estetsku ulogu, pa je i u tom smislu nužno povezivanje gospodarenja zemljištem s planovima razvoja određenog područja;

4. sve to upućuje na vrlo važnu ulogu zemljišne politike u planovima razvoja ruralnog prostora.

Ne možemo reći da stručnjaci u Hrvatskoj nisu svjesni važnosti uređenja zemljišta i potrebe njegova racionalnog korištenja. No provedbu kvalitetnog uređenja zemljišta u Hrvatskoj preprečuju brojni problemi. Među osnovnim su nesređene katastarske i zemljišne knjige te usitnjenost zemljišta. Sažeto, upravljanje zemljištem vrlo je važno područje u provedbi održivog razvoja, te zahtijeva pažljivo usklađivanje ekoloških, ekonomskih i estetskih zahtjeva.

Jasenka Kranjčević

Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i
graditeljstva, Zagreb, Hrvatska